

Nr 32.

Ankom till riksdagens kansli den 16 maj 1915 kl. 8 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse av 18 § i förordningen den 15 december 1914 angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket.

Närvarande: herrar K. G. Karlsson, Ollas A. Ericsson, Antonsson, Bergström, Bäckström, frih. Palmstierna, Jesperson, Röing *), Jeansson i Kalmar, Källman, Johan Östberg *), Elof Ljunggren *), Danström *), Knaust, Forssman, Berg i Staby *), Holmström *), von Hofsten *), Nilsson i Kristianstad och Jönsson i Revinge *).

*) Icke deltagit i justeringen av betänkandet.

Genom en den 19 mars 1915 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 112, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen besluta, att 18 § i förordningen den 15 december 1914 angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket skulle från och med den 1 januari 1916 erhålla följande ändrade lydelse:

18 §.

I varje tobaksvaras priskurantpris skall skatt ingå med ett belopp, som motsvarar nedanstående procent av priskurantpriset, nämligen:

för cigarrer och cigarrcigarretter	20 %
» cigarrer	30 %
» karvad tobak	20 %
» spinn-, press- och rulltobak	20 %
» snus	25 %.

Beträffande motiveringen till ovan intagna förslag, i den mån den icke här nedan återgives, tillåter sig utskottet hänvisa till ovanberörda, vid propositionen i utdrag fogade statsrådsprotokoll.

Riksdagen
1914.

I de av Kungl. Maj:t vid 1914 års båda riksdagar framlagda förslagen till riksstat för år 1915 upptogs under titeln tobaksskatt en inkomst av 6,000,000 kronor, avsedd att uttagas sedan statsmonopol å tobakstillverkningen i riket införts. Då det emellertid under frågans behandling i riksdagen visade sig omöjligt att till den i statsverkspropositionen avsedda tidpunkten, den 1 november 1914, bringa monopol- till stånd eller att över huvud taget bestämma tiden för monopol- lagstiftningens ikraftträdande, utslöt riksdagen ifrågavarande skattetitel ur riksstaten för år 1915. För att täcka den budgetbrist, som kunde komma att uppstå till följd av tobaksskattens bortfallande, beslöt riksdagen en provisorisk höjning av tullsatserna för tobak och tobaksvaror, avsedd att gälla för tiden intill monopol- till stånd samt beräknad att tillföra statsverket samma inkomst, som eljest skulle hava influtit i form av tobaksskatt.

Statsverks-
propositionen
för 1916.

Den höjning i prisläget å tobaksvaror, som inträtt till följd av de sålunda ändrade tullsatserna, föranledde chefen för finansdepartementet att vid underdånig anmälan den 14 januari 1915 av frågan om beräkningen av statsverkets inkomster för år 1916 framhålla, hurusom härigenom tillfälle beretts för statsverket att efter monopol- till stånd, vare sig i form av ökad skatteavkastning eller i form av ökad utdelning å statens stamaktier i monopolbolaget, erhålla större inkomst av tobaksmedel än som förut beräknats. Departementschefen meddelade i detta sammanhang, att utredning i ämnet igångsatts, samt att, ehuru utredningen då ännu icke slutförts, av densamma likväl syntes framgå, att berörda inkomst komme att uppgå till minst 10 miljoner kronor. I anledning härav uppfördes i Kungl. Maj:ts förslag till riksstat sistnämnda belopp under provisorisk titel »inkomst av tobaksmonopolet».

Departements-
chefen.

Efter att hava erinrat om vad sålunda förekommit har chefen för finansdepartementet enligt det statsrådsprotokoll, som i utdrag vidfogats nu föreliggande proposition, meddelat, att resultatet av den omförmälda utredningen nu föreläge i en av tobaksskattekommitterade den 8 februari 1915 avlåten, till nämnda departementschef ställd skrivelse, innefattande förslag till höjning av skattesatserna å tobak. Detta förslag ligger till grund för Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Utgående från att efter monopolets ikraftträdande och de provisoriska tullförhöjningarnas bortfallande någon sänkning av de nu gällande höjda priserna å tobaksvaror icke borde ifrågasättas, har departementschefen enligt förberörda statsrådsprotokoll ansett, att den ökade konsumentavgift för tobaksförbrukningen, som prisstegringen innebär, bör komma statsverket direkt tillgodo såsom skatt. I enlighet härmed och på grundval av tobaksskattekommitterades beräkningar — för vilka redogörelse lämnas i statsrådsprotokollet — hava de i propositionen upptagna höjda skattesatserna föreslagits.

Såsom tid för de ändrade skattesatsernas ikraftträdande har föreslagits den 1 januari 1916. Detta har, enligt vad statsrådsprotokollet utvisar, skett med hänsyn icke minst därtill, att monopolbolaget, på grund av bestämmelserna om inlösen av de nuvarande tobaksfabrikanternas ineliggande lager av råtabak och halvfabrikat, under sin första verksamhetstid torde komma att i betydande omfattning för sin tillverkning få använda tobak, som drabbats av den nu provisoriskt gällande högre råtabakstullen.

Uttryckligen har departementschefen frambållit, att skatteförhöjningen avvägs så, att den icke skall medföra någon ytterligare stegring av de nu gällande priserna å tobaksvaror.

Inkomsten av tobaksskatten för år 1916 har departementschefen, under förutsättning av bifall till propositionen, beräknat till 10,400,000 kronor.

Under propositionens behandling i bevillningsutskottet har utskottet berett styrelsen för aktiebolaget svenska tobaksmonopolet tillfälle att meddela utskottet upplysning, huruvida — med hänsyn till gällande bestämmelser rörande monopolbolagets verksamhet eller bolaget påvilande förbindelser eller eljest — styrelsen funne något att bemärka med anledning av de synpunkter, som legat till grund för framläggandet av ifrågavarande proposition.

*Styrelsen för
aktiebolaget
svenska
tobaks-
monopolet.*

I anledning härav har utskottet mottagit en skrivelse, i vilken styrelsen anfört följande:

»Frågan angående möjligheten att utan fördyring av tobaksvarornas detaljhandelspris uttaga den av Kungl. Maj:t föreslagna höjda tobaksskatten är givetvis beroende på, huru höga bolagets tillverknings- och andra omkostnader komma att ställa sig samt huru stora rabatter, som anses böra tillkomma återförsäljarna. Ehuru de beräkningar, som av styrelsen i ifrågavarande hänseende uppgjorts, på det stadium i vilket bolagets verksamhet ännu befinner sig, givetvis icke kunna anses säkra, torde dock med visshet kunna sägas, att den marginal, som efter skatteförhöjningen skulle vara disponibel för beredande av rabatter åt återförsäljare,

är synnerligen knapp. Den under rådande ekonomiska förhållanden inträffade starka prisstegringen å råttobak ävensom de i utomordentligt hög grad ökade frakterna för dylik vara hava nämligen verkat därhän, att tillverkningskostnaden för samtliga slag av tobaksvaror och alldeles särskilt för cigarrer och cigarr-cigarretter under lång tid framåt, i varje fall under hela år 1916, kommer att ställa sig betydligt högre än man förut haft anledning att antaga. Vid sådant förhållande och då i avseende å sistnämnda varuslag den redan nu tydligt påvisbara tendensen till konsumtionsminskning ur affärssynpunkt absolut utesluter varje tanke på stegring av gällande detaljhandelspriser, finner styrelsen sig böra såsom sin uppfattning uttala, att någon höjning av den i monopolförordningen för cigarrer och cigarr-cigarretter angivna skattesatsen, 15 procent, ej bör ifrågakomma.

Men även i avseende å övriga slag av tobaksvaror torde den efter bifall till Kungl. Maj:ts proposition förefintliga rabattmarginalen icke förslå till annat än en något så när tillfredsställande rabatt åt *detaljisterna*, medan däremot *engrossisterna* icke ur sagda marginal lära kunna beredas sådana försäljningsförmåner, att deras verksamhet blir ekonomiskt möjlig.

Förutsättningen för att styrelsen skall kunna tillstyrka bifall till propositionen även med den ovan berörda modifikation i skattesatsen för cigarrer och cigarr-cigarretter, är sålunda, att bolaget befrias från skyldigheten att lämna särskilda engrossistrabatter, något som torde medföra den konsekvensen, att de i engros-handeln sysselsatta personerna beredas ersättning för förlorad näringsverksamhet. Alldeles oavsett den nu föreslagna skatteförhöjningen framstår för övrigt detta enligt styrelsens mening ur synpunkten av en affärsmässig och rationell skötsel av bolagets varudistribution såsom i hög grad lämpligt och önskligt. Även om engrossisterna bibehållas, läser bolaget nämligen för distributionen av sina varor icke kunna undvara distriktskontor i olika landsdelar, vilket torde hava till följd att engrossisterna åtminstone till största delen komma att bli överflödiga såsom mellanhänder mellan bolaget och detaljisterna. Den särskilda engrossistrabatten skulle under sådana omständigheter för bolaget utgöra en extra kostnad — och en mycket betydande dylik kostnad — som icke skulle medföra motsvarande nytta i distributionsavseende. Tvärt om torde det vara ovedersägligt, att ett rationellt organiserande av bolagets varudistribution lättare låter sig genomföra, därest *hela* distributionen till detaljisterna ombesörjes direkt genom bolagets distriktskontor utan anlitan av mellanhänder.

Under sådana omständigheter och då styrelsen är av den uppfattningen, att den extrakostnad, som genom engrossisternas bibehållande skulle förorsakas bolaget, på mycket kort tid komme att överstiga den ersättning för mistad näringsverksamhet, som engrossisterna, i händelse de nödgades upphöra med sin rörelse, skärligen kunde göra anspråk på för sig och sin personal, anser sig styrelsen, huru äro riksdagen kommer att ställa sig till Kungl. Maj:ts proposition om skatteförhöjning, icke kunna underlåta att vidtaga de åtgärder, som på styrelsen kunna ankomma, för att engrossisternas verksamhet inom tobaksbranschen måtte bli vederbörligen avvecklad; och har styrelsen för avsikt att efter bolagsstämmans hörande snarast möjligt hos Kungl. Maj:t göra framställning i dylikt syfte.»

Utskottets
yttrande.

Vad i den nu återgivna skrivelsen anförts har utskottet funnit innefatta välgående skäl för antagandet, att någon höjd skatt å cigarrer

och cigarrcigarretter icke kan, med bibehållande av de nuvarande detaljhandelspriserna, under rådande ekonomiska förhållanden skäligen påläggas. Då utskottet liksom departementschefen utgår från den förutsättningen, att någon stegring av konsumentpriserna å tobaksvaror icke skall föranledas av skatteförhöjningen, har utskottet ansett sig icke kunna tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag i vad det avser höjd skattesats för cigarrer och cigarrcigarretter.

Enligt de av departementschefen meddelade och åberopade beräkningarna skulle skatten för sistnämnda bägge varuslag, under förutsättning av bifall till den av Kungl. Maj:t föreslagna skattesatsen 20 procent, under år 1916 inflyta med 3,240,000 kronor. Bibehålles däremot, enligt vad utskottet går att föreslå, den i monopolförordningen angivna skattesatsen 15 procent, skulle man hava att, på grundvalen av departementschefens beräkningar, antaga en minskning av i runt tal 800,000 kronor. Till frågan härom torde utskottet få återkomma, då utskottet framdeles skall yttra sig angående beräkningen av bevillningarna för år 1916.

I fråga om de skattesatser, som Kungl. Maj:t föreslagit för övriga slag av tobaksvaror, har monopolbolagets styrelse, på sätt framgår av dess skrivelse, icke ifrågasatt någon ändring. På de av departementschefen anförda skäl har utskottet funnit sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag i sistnämnda delar.

Vad monopolbolagets styrelse anført därom, att styrelsen hade för avsikt att — även oavsett de föreslagna skatteförhöjningarna — hos Kungl. Maj:t göra framställning om befrielse för bolaget från skyldigheten att lämna särskilda engrossistrabatter, har utskottet funnit icke föranleda något dess yttrande.

På grund av vad ovan anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må, med anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition, besluta,

att 18 § i förordningen den 15 december 1914 angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket skall från och med den 1 januari 1916 erhålla följande ändrade lydelse:

18 §.

I varje tobaksvaras priskurantpris skall skatt ingå med ett belopp, som motsvarar nedanstående procent av priskurantpriset, nämligen:

Bevillningsutskottets betänkande Nr 32.

för cigarrer och cigarrcigarretter	15	procent
» cigarretter	30	»
» karvad tobak	20	»
» spinn-, press- och rulltobak	20	»
» snus	25	»

Stockholm den 16 maj 1915.

På bevillningsutskottets vägnar:

K. G. KARLSSON.

Reservation

av herr *Röing*.
